

TÜRKİYE'NİN BİTKİ ÖRTÜSÜ (Kemal Arslan)

TÜRKİYE'DE BİTKİ ÖRTÜSÜ

Türkiye, bitki tür ve çeşitleri bakımından dünyanın en zengin ülkelerinden biridir. Türkiye'de 12.000'den fazla bitki türü bulunmaktadır. Türkiye **Holarktis** flora bölgesinde yer alır.

Türkiye'de bitki türlerinin çeşitlilik göstermesinde;

- Orta kuşakta yer alması sebebiyle hem kuzey hem güney sektörlü hava kütleleri etkisinde olması
- Üç kıtanın kesiştiği yerde bulunması
- Dağları kıyıya yakın ve genellikle paralel uzanması
- Ortalama yükseltinin çok olması
- Türkiye'de mikro klima (çevresine göre derin, çukurluk, korunaklı) alanların fazla olması
- Türkiye'de farklı toprak ve ana kaya çeşitlerinin bulunması.
- Buzul çağlarından fazla etkilenmeyerek birçok bitkinin yaşamını sürdürmesi çeşitliliği sağlamıştır.

Türkiye'de bitki örtüsü: **Ağaç**(Ormanlar), **Çalı**(Maki, Garig, Psödomaki) ve **Ot**(Stepler, Çayır) formasyonu diye üçe ayrılır.

1.ORMAN

Türkiye'nin % 27'si ormanlarla kaplı olup bu ormanların büyük çoğunluğu kıyı kesimlerinde(%79'luk kısmı) yer almaktadır. Türkiye'de ormanların dağılışında en fazla yağış miktarı etkilidir. Yağışların fazla olduğu kıyı bölgeler orman bakımından da zengindir. Karadeniz kıyıları hariç tahrip edilen ormanların kendini yenilemesi Türkiye'de oldukça zordur.

Ormanlar, yapraklarının özelliğine göre karışık, iğne ve geniş yapraklı diye iki gruba ayrılır. Sıcaklığın fazla ve yağışın düzenli olduğu yerlerde **geniş** yapraklı ormanlar, sıcaklığın azaldığı yerlerde ise **iğne yapraklı** ormanlar yer alır.

Ormanların gelişmesini sınırlayan iklim olayları sıcaklık ve yağıştır.

- Orman üst sınırını sıcaklık belirler.(Matematik konum)
- Orman alt sınırını ise yağış belirler. (Özel konum)

Not: Türkiye'de orman üst sınırının en fazla olduğu yerler Doğu Anadolu Bölgesi'ndedir. Burada orman üst sınırı 2800 m'dir. İç Anadolu'da 2500 m, Akdeniz Bölgesi'nde 2100 m ve Karadeniz Bölgesi'nde 2000 m'dir.

➤ Türkiye'de en yaygın olan orman çeşidi **iğne yapraklı** ormanlardır.

TÜRKİYE'NİN BİTKİ ÖRTÜSÜ

(Kemal Arslan)

İğne yapraklı ormanlar

Kızılçam: Kızılçam, ışığı seven hızlı büyüyen bir çam türüdür. Dünyadaki en geniş yayılışı Türkiye'dedir. Akdeniz ve Ege Bölgelerinde geniş ormanlar oluştururlar.

Fıstık çamı: Tipik bir Akdeniz ağacı olan fıstıkçamı, özellikle Batı ve Güney Anadolu'da ormanlar kurar. Halk arasında "çam fıstığı" diye adlandırılan tohumları Batı Anadolu yöresindeki köylüler için önemli bir gelir kaynağıdır.

Sarıçam: Kuzey Anadolu'nun yüksek dağlık kesimlerinde saf ya da karışık ormanlar kurmakla birlikte, küçük adacıklar halinde iç ve güney bölgelerimize kadar ulaşır.

Karaçam: İç bölgelerimiz ile bütün kıyı bölgelerimizin dağlık kesimlerinde saf ya da karışık ormanlar kurar.

Ardıç: Sürüngen çalılardan büyük ağaçlara kadar çok çeşitli türleri olan ardıç, hemen hemen bütün bölgelerimizin yüksek dağlık kesimlerinde doğal yayılış gösterir.

Sedir: Batı, Orta Toroslar 'da doğal olarak bulunur. Toros Sedirinin dünya üzerindeki en geniş doğal ormanları Türkiye'dedir.

Göknar: 40m'ye kadar boylanabilen göknarlar, kendine özgü formu, gövde kabuğu iğne yaprakları ve hatta kokusu ile Çamgiller familyasının diğer türlerinden ayırt edilebilir. Doğu Karadeniz köknarı, Batı Karadeniz köknarı, Kazdağı köknarı, Toros köknarı diye Türkiye'de doğal yayılış gösterir.

Ladin: Kuzey yarıkürenin ılıman ve soğuk bölgelerinde yayılış gösterir. Doğu Karadeniz dağlarının denize bakan yüksek kesimlerinde saf ya da karışık ormanlar ile bulunur.

Servi: Fıstık çamı ile birlikte Akdeniz'in doğal peyzajını karakterize eder. Türkülere konu olmuş inceliği, uzun boyu (30-35 m) ve koyu yeşil yaprak dokusu ile uzaklardan dikkati çeker.

Geniş yapraklı ormanlar

Meşe: Ülkemizin hemen her bölgesinde türlerine bağlı olarak yayılış gösterir. 25 m boya ve 2 m çapa erişebilen geniş tepeli ağaçlardan 3-5 m boya sahip çalılara kadar değişen türleri vardır.

Kayın: Daha çok kuzey bölgelerimizde doğal yayılış göstermekle birlikte kayın ağacı güneydeki Nur dağlarında da yayılış gösterir. Saf ya da göknar, ladin, çam ve meşelerle karışık geniş ormanlar kurar.

Gürgen: Trakya, Ege, Marmara Bölgesi, Kuzey Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgesi'nde yayılış gösterir. Genellikle kuzey ve güney kıyı bölgelerimizin karışık ormanlarında bulunur.

Kızılağaç: Trakya, Marmara çevresi, Batı Karadeniz ve Doğu Karadeniz'de saf ve karışık olarak yayılış gösterir.

Akçaağaç: Adını, açık renkli odunundan alır. Kanatlı meyveleri kelebeğe benzediği için bazı bölgelerde "kelebek ağaçları" olarak da anılmaktadır.

Kestane: Kuzey Anadolu ve Marmara Bölgesi'nde yayılış gösterir. Çiçekleri önemli bir bal kaynağı olan kestanenin meyvesi de ekonomik değere sahiptir.

Dişbudak: Doğu ve Batı Karadeniz Bölgeleri ile Marmara ve Ege Bölgesi'nde yayılış gösterir.

İhlamur: Kuzey Anadolu Dağlarının denize bakan yamaçlarında 1000 metre yüksekliğe kadar yetişebilmektedir. Çok geç açan çiçekleri (Haziran-Temmuz) kurutularak çay gibi içilir.

Çınar: Orman bölgelerindeki dere içlerinde ve akarsu yataklarında doğal olarak yetişir.

Kavak: Türkiye'nin hemen her bölgesinde yayılış gösterir.

2.MAKİ

Maki; Akdeniz ikliminin görüldüğü yerlerde, [kızılcım ve meşe](#) ormanlarının tahrip edilmesiyle ortaya çıkan, bodur ağaç ve çalılardan oluşan bitki örtüsüdür. Genellikle 1-3 m boyundadır. Makiyi oluşturan bitkilerin yaprakları kalın, sert, cilalı veya keçe gibi tüylüdür.

Makiyi oluşturan başlıca bitkiler: Yabani zeytin, mersin, keçiboynuzu, kermez meşesi, sandal, kocayemiş, defne, sakız, menengiç, zakkum, tesbih ağacı ve akçakesmedir.

- Makiler; Marmara kıyılarında 300-400 m, Ege kıyılarında 500-600m, Akdeniz kıyılarında 700-800m yükseltiyeye kadar çıkabilmektedir. Makilerin çıkabildiği üst sınırın bölgelere göre değişiklik göstermesinin nedeni, sıcaklığın enleme göre değişmesidir.
- Akdeniz ve Ege kıyılarında makilerin tahrip edildiği alanlarda dikenli çalılardan oluşan bitki topluluklarına [Garig](#) adı verilir. Garig bitkilerinin başlıcaları: [lavanta çiçeği](#), [diken çalısı](#), [süpürge çalısı](#), [laden](#), [yasemin ve fundadır](#)
- Karadeniz kıyılarında da ormanların tahrip edildiği yerlerde ortaya çıkan çalılara “yalancı maki (psödomaki)” denir.

3.BOZKIR

Kurak ve yarı kurak bölgelerde, ilkbahar yağışlarıyla yeşeren ve yaz kuraklığının etkisiyle sararan ot topluluklarıdır.

- Bozkırlarda görülen yaygın ot türleri; [geven](#), [çoban yastığı](#), [üzerlik](#), [çakırdikeni](#), [yavşan otu](#), [gelincik](#), [sığırkuyruğu](#), [kılıç otu](#), [çayır üçgülü](#), [peygamber çiçeği](#)dir. Türkiye'nin büyük bir bölümünde bozkırlar yer almaktadır. Fakat bu alanların hepsi doğal bozkır değildir.
- İç kesimlerde insanlar tarafından ormanların tahrip edilmesiyle oluşan bozkırlara da [Antropojen bozkır](#) adı verilir.

4.ÇAYIR

İlkbaharda yeşerip yaz boyu yeşil kalan, bozkırlardan daha gür ve uzun ot toplulukları çayır, dağ çayırı veya alpin çayır olarak adlandırılır. Bunlar, Erzurum-Kars çevresindeki yüksek plato alanlarında, Kuzey Anadolu Dağlarında, Toroslar da ve yüksek dağlarda görülmektedir.

Dağ çayırlarını oluşturan başlıca ot türleri: [Geven](#), [yumak](#), [tarla sarmaşığı](#), [düğün çiçeği](#), [Sarıçiçekli orman gülü](#), [mine](#), [kar çiçekleri](#), [kardelen](#), [taşkıran](#), [yıldız ve çayır](#)dır.

TÜRKİYE'NİN BİTKİ ÖRTÜSÜ

(Kemal Arslan)

TÜRKİYE'DEKİ RELİKT VE ENDEMİK BİTKİLER

Endemik: belirli bir ülke veya bölgeye ait, yerel, ender ve çok ender bulunan bitki türleridir.

- Kaz dağında orman meydana getiren **Kazdağı göknarı**
- Eğridir güneyindeki **Kasnak meşesi**
- Köyceğiz-Dalaman arasında yaygın olan **Sığla veya Günlük** ağacı ve ormanları
- Beşparmak Dağları(Ege Bölümü) **Kral eğreltisi**
- Datça yarımadasında bulunan **Datça hurması**
- Doğu Anadolu'da bulunan **Kardelen**
- Rize İkizdere de **Anzerçayı**

- Ülkemizde endemik bitkiler **en çok** Toros Dağları kuşağında bulunur.

Not: Türkiye'de yetişen endemik türler, aşırı otlatma, yangın, bilinçsiz kesim, söküm, ıslah çalışmaları, yapılaşma-şehirleşme gibi çeşitli tehlikelerle karşı karşıyadır.

Relikt (Kalıntı): Eski jeolojik dönemlerden günümüze ulaşmış fakat iklim şartlarının değişmesi sebebiyle günümüzde zorlukla yaşamını sürdüren bitki topluluklarıdır.

Bazı relik bitkiler: Ihlamur, Kestane, Ladin, Kızılağaç, Ardıç, Gökmar, Karaçam Sığla ağacı

Coğrafyacı *kemal Arslan* ©

cografya_1903@hotmail.com